

Refugi de la plaça de Can Sínia (Plaça de Maluquer i Salvador)

Un dia se'm va acudir visitar el refugi antiaeri de la plaça de Maluquer i Salvador, molt a prop de la Biblioteca Can Pedrals. Hi feien visites guiades per a les escoles. Ens van explicar que aquest i d'altres refugis van ser construïts per evitar que es repetís l'horror viscut aquell dimarts, el 31 de maig del 1938. Fou edificat al gener de 1939, a les acaballes de la guerra, amb un estil de volta catalana. D'entre els diversos que es van fer, el de la plaça de Can Sínia n'és el més gran i el millor conservat. Tenia una capacitat per a dues-centes persones.

Finalment vàrem entrar. Era un lloc fosc, semblava el clavegueram. I aleshores em van venir al cap les persones que aquell dia de mercat eren al centre de la ciutat, l'any de la guerra i... una allau de bombes va caure sobre ells. En aquell lloc, es respirava la por de la gent, el patiment... Segons ens explicaren, hi havia una xarxa de túnels que comunicava aquell amb altres refugis de Granollers. Tot era molt lúgubre. Hi havia uns respiradors a cadascuna de les sales i n'hi havia una altra amb uns barrots que era el lloc des d'on controlaven la llum.

Feia por, tot plegat, però cal pensar que sempre seran recordats pels granollerins i que les injustícies passen ara, abans i sempre.

Quico Gil Aixendri

Tot va començar el gener de 1939, quan passejava tranquil·lament per Granollers, i vaig sentir l'alarma d'atac aeri de les tropes italianes. En aquell moment, tota la ciutat es va tornar boja. Corredisses, empentes, crits... Jo només pensava a protegir-me i vaig arrencar a córrer cap a la plaça de can Sínia (actualment de Maluquer i Salvador) a protegir-me en un refugi construït després del bombardeig que tenia capacitat per a unes vuit-centes persones i disposava d'un passadís principal i sis sales comunicades entre elles a través d'arcades, cadascuna amb un respirador que sortia a la plaça.

Quan hi vaig arribar, ja estaven tancant les portes. Ja no hi deixaven entrar a ningú més, però van fer una excepció amb mi perquè era una nena menudeta, que cabia en qualsevol foradet. En entrar, vaig veure com tot estava molt organitzat i em vaig fixar que el menjar i l'aigua no hi faltaven. La gent que hi havia estava preocupada o això és el que mostraven les seves cares. Hi havia moltes persones i entre elles famílies senceres, i jo em vaig entristir en pensar en la meua. Vaig plorar i plorar fins a adormir-me. Em van despertar quan l'alarma va tornar a sonar, però aquest cop per avisar-nos que ja no hi havia perill i que, per tant, ja podíem marxar. Va anar-se'n tothom menys jo, que em vaig quedar uns minuts en estat de xoc per tot el que havia passat; ara bé, al final, vaig sortir a buscar els meus pares. Tenia l'esperança de no tornar allà sota mai més.

Mar Paloschi Bellosta

Paraules per a vuit espais

Andrea Raya Conesa

Aquestes parets que antigament protegien la gent de Granollers ara només són túnels subterranis que guarden una trista història.

Els passadissos, les entrades transmeten patiment, vivències, records.

El visitant té un sentiment divers davant aquests murs que van construir els nostres besavis amb la seva força i la seva suor.

M'agrada sentir l'efecte del ressò cridaner de les gotes d'aigua tristes dins del silenci que inunda l'espai.

Les restes de cendra que encara romanen a les parets revelen amb una mirada la pobresa i la por d'aquells temps. Els bancs de pedra fan venir fred, però, si hi pensem, quan Granollers tremolava aterrit ho hauríem donat tot per asseure'ns-hi i esperar.

En aquells anys tristos, penosos i desafortunats, no es podia passejar pel carrer tranquil·lament, la gent tenia por, estaven espantats, del cel ploraven bombes.

En entrar, notem un calfred que ens fa posar a la pell dels veïns de Granollers, dels que van patir una guerra civil.

No podem restar indiferents quan sentim els noms bombardeig, refugi, bombes, guerra... Com diu Chava Pressburger*: "Els qui obliden la història, estan exposats a repetir-la".

**Nota: Chava Pressburger, de soltera Eva Ginz, és una de les poques supervivents de l'holocaust de Praga provocat pels nazis. Frase extreta de l'adaptació de l'òpera Brundibar de Quim Lecina (director d'escena) i Manel Valdivieso (director), a partir de l'obra de Hans Krasa estrenada a Granollers el 9 de gener de 2011. Amb l'orquestra de Girona XI i el Cor Infantil Amics de la Unió de Granollers.*

Berta Llobet Medalla

En el moment d'entrar et vénen les pors, la por de no sortir-ne, la por de morir amagat, la por que algú de la teva família es quedi a fora i no te n'adonis a causa de la quantitat de gent que hi ha.

Aquell dia, quan vam sentir esclatar, a Granollers, les primeres bombes, la ciutat estava espantada, la població s'amagava on podia, alguns al refugi.

No podia entendre com podia fer tanta pudor. Una esgarrifança em recorria les venes. Tenia fred, era hivern, i, tot i així, anàvem mig nus a causa de les presses. Puc afirmar que les nostres vides depenien d'aquell lloc estret, llòbrec i humit. No hi havia opció a escollir: o això o morir.

Les ànimes innocents que ens abandonàvem al resguard que ens ofería el refugi deixàvem a les parets un rastre de sensacions dibuixades amb el cor, sense interpretació possible. En aquell moment, mentre la gent, atabalada, sense esperances, plorava, cridava o es deprimia, vaig evadir-me, tot pensant en una vida normal. No demanava cap cosa de l'altre món; simplement, una família unida, amb una llar on viure, una ciutat sense guerra en què es pogués sortir a passejar i contemplar el cel i les estrelles, poder comprar el més necessari per anar tirant; però, per desgràcia, en aquells moments es tractava d'una fantasia.

Malgrat tot, el refugi és un testimoni dels temps en els quals l'esperança era possible.

Mar Forné Luna

Ja arribàvem a la plaça del refugi, un indret ben cuidat, on s'havien tingut en compte tot tipus de detalls. Detalls com ara bancs a les dues bandes en què un gran nombre de gent, sobretot avis, parlava animadament sobre les notícies ocorregudes en el món o, fins i tot, sobre com es desenvolupaven els diversos temes polítics. També, nens petits amb bicicleta que corrien amunt i avall xisclant, i que donaven a la plaça molta vida i alegria.

Res no ens feia imaginar què s'amagava allí sota. De sobte, ens van obrir. Una gran porta, pesada, que de cop va fer que tothom callés. Nosaltres, amb admiració, i els més grans amb respecte, suposo que el que dóna el fet de saber què havia passat allà dins, on regnava la foscor. És complex descriure com era aquell refugi, el negre no deixava veure del tot aquell lloc rar. No obstant això, recordo que a l'entrada hi havia unes escales que aparentaven conduir al no-res. Tot l'antic refugi estava reforçat amb uns pilars robustos i grans que feien que l'espai semblés més reduït. Afigurava una boca colossal capaç d'empassar-se tot allò que se li presentés al davant, com va fer fa molts anys amb aquella multitud que probablement entrava ràpidament sense ser capaç de mirar enrere.

Malgrat les seves grans dimensions, era un espai monòton en què tot era fred, humit, sense color. Era un panorama tètric en el qual predominava la solitud de la por. No hi havia llum, només la que es filtrava per algunes escletxes que sortien de les pedres que s'havien col·locat amb imprecisió. M'imagino amb dolor les escenes en què la gent patia per les seves vides i corria a amagar-se allà, sense saber res del que estava succeint a fora. Pares, mares, avis, nens, tots en mans del mateix destí... En aquell moment, jo vaig admirar aquelles parets fredes, pensant com, amb tanta impassibilitat, van ser capaces de proporcionar seguretat i esperança a tantes inseguretats.

Marc Castro García

—Àvia, a l'escola ens han explicat la història de la plaça de Maluquer i Salvador i n'hem de fer un treball; que me'n sabries dir alguna cosa?

—Oh, i tant! Aquesta plaça, que antigament es deia de can Sínia, és molt important per a mi.

Sota del sòl, hi ha un espai que es va construir per refugiar-se de les bombes que van llançar les tropes feixistes d'Itàlia i Franco durant la Guerra Civil. Encara no se sap per què van atacar Granollers, però van destruir molts edificis i va morir molta gent. Jo vaig tenir sort i em vaig poder amagar al refugi amb la meva família. Era fet tot de la pedra dels edificis que s'havien ensorrat a causa de les bombes i estava molt fosc. Tenia forma rectangular, es dividia en sis apartats asimètrics i hi cabien vuit-centes persones, aproximadament.

—Però, àvia, no hi devíeu poder estar molta estona, perquè es deuria acabar l'oxigen, oi?

—No, amor meu, hi havia sis respiradors, un per a cada habitació, que es comunicaven amb la plaça, i, per allà, hi passava l'aire.

—I a què jugàveu allà dins?

—No teníem jocs, però hi vaig fer dos amics, i jugàvem a fer dibuixos a les parets. Teníem una pedra blava que es desfeia i servia de guix. Tot i així, el dia es feia molt avorrit, i hi feia molta calor, passàvem gana i set, i enyorava els meus amics.

—T'ho deus haver passat mol malament ...

—Doncs sí, se'ns va fer molt llarg, i, en sortir del refugi, Granollers tenia un aspecte trist. Res va tornar a ser com abans, però vaig donar gràcies per seguir viva. L'experiència em va fer més forta, i em vaig transformar en una autèntica lluitadora.

Anna Caballero González